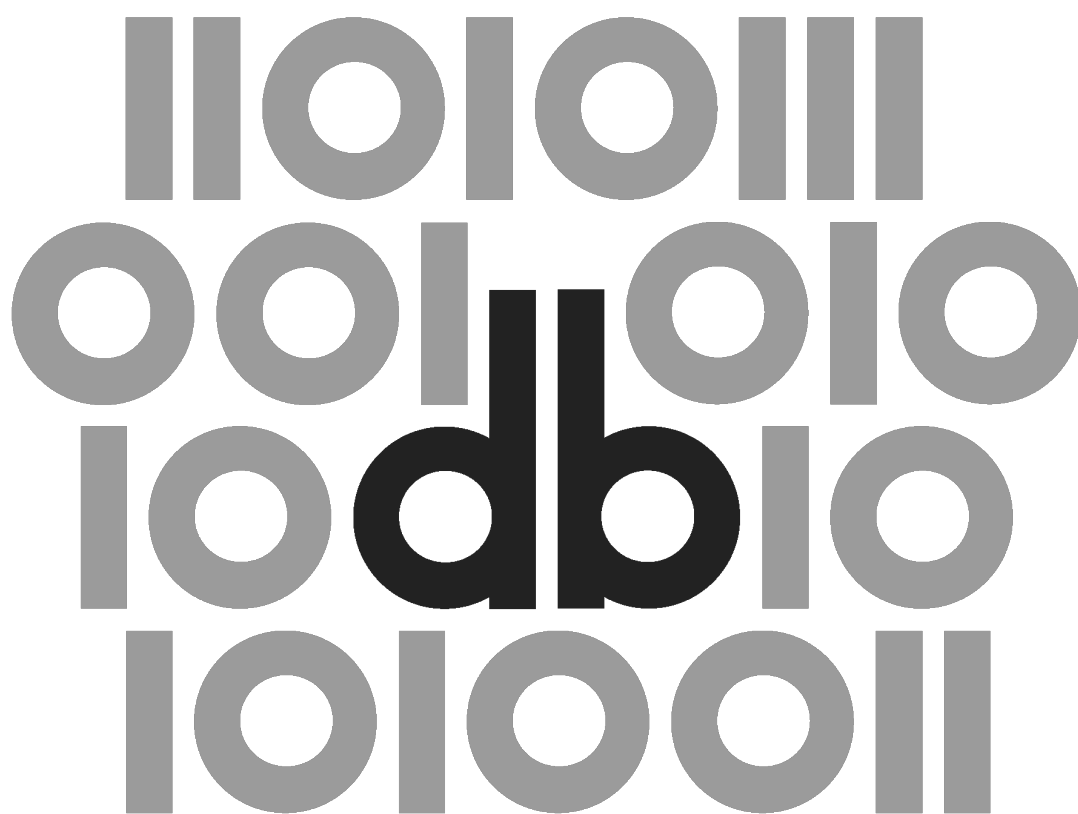

2018.01.

<DIGITÁLIS BÖLCSÉSZET>

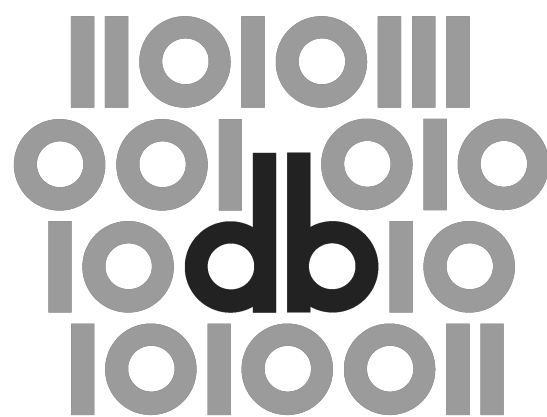

2018.01.

</DIGITÁLIS BÖLCSÉSZET>

Digitális Bölcsészet
2018., első szám

<DIGITÁLIS BÖLCSÉSZET>

2018.01.

Felelős szerkesztő:

Maróthy Szilvia

Szerkesztőbizottság:

Bartók István, Fazekas István, Golden Dániel,
Horváth Iván (a bizottság elnöke), †Orlovsky Géza,
Palkó Gábor, Pap Balázs, Sass Bálint, Seláf Levente

Szerkesztőség:

Almási Zsolt, Fodor János, Kokas Károly, †Labádi Gergely,
Parádi Andrea

Rovatvezetők:

Tanulmányok: Kiss Margit

Műhely: Péter Róbert

Kritika: Bartók Zsófia Ágnes

ISSN 2630-9696

DOI 10.31400/dh-hun.2018.1

Kiadja az ELTE BTK Régi Magyar Irodalom Tanszéke, 1088 Budapest,
Múzeum krt. 4/A.

Felelős kiadó az ELTE BTK Régi Magyar Irodalom Tanszék vezetője.

Megjelenik az Open Journal Systems (OJS) v. 3. platformon, melynek
működtetését az ELTE Egyetemi Könyvtár- és Leváltár biztosítja.

Honlap: <http://ojs.elte.hu/index.php/digitalisbolcseszett>

Email cím: dbfolyoirat@gmail.com

Tördelés: Hegedüs Béla

Grafika: Hegyi Gábor

Tartalom

Beköszöntő	7
Prószéky Gábor előszava	9
Andrew Prescott előszava	11
Szerkesztőségi köszöntő	13
Tanulmányok	15
Labádi Gergely	
Az olvasó gép: Berzsenyi Dániel versei távolról	17
Drótos László–Kokas Károly	
Webarchiválás és a történeti kutatások	35
Markó Anita	
Hálózatok a 16–17. századi album amicorumokban: Az 1500 és 1700 közötti hungarika jellegű emlékkönyvbejegyzések hálózatelemzése az <i>Inscriptiones Alborum Amicorum</i> adatbázis alapján	55
Matthew L. Jockers	
Metaadat	83
Műhely	109
Sennyey Pongrácz	
Viták és víziók a digitális bölcsészetről	111
Horváth Iván	
Digitális bölcsészet a virtuális nemzeti könyvtárban	121
Lejtovicz Katalin–Matthias Schlögl–Bernád Ágoston Zénó–Maximilian Kaiser–Peter Alexander Rumpolt	
Digitalizáció és hálózatkutatás:	
Az <i>Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950</i> és az APIS-projekt	139
Cséve Anna–Fellegi Zsófia–Kómár Éva	
Móricz Zsigmond levelezésének (1892–1913) digitális kritikai kiadása	
Esettanulmány	159
Biszak Sándor–Kokas Károly	
Budapest Időgép	175
Ruttkay Zsófia	
Digitális Múzeum – a MOME TechLab projektjeinek tükrében	185
Dragon Zoltán–Sebestény Csilla	
#BREW: influencer-kísérlet az Instagram újhullámos kávéközösségében	203

Kritika	217
Matthew James Driscoll and Elena Pierazzo, eds., <i>Digital Scholarly Editing: Theories and Practices</i> (2016) – Maróthy Szilvia	219
Laura Estill, Diane K. Jakacki and Michael Ulliot, eds., <i>Early Modern Studies after the Digital Turn</i> (2016) – Maczelka Csaba	223
Matthew K. Gold, ed., <i>Debates in the Digital Humanities</i> (2012); Matthew K. Gold and Lauren F. Klein, eds., <i>Debates in the Digital Humanities 2016</i> (2016) – Zámóné Kocic Larisa	233
George Bruseker, László Kovács and Franco Niccolucci, eds., „Digital Humanities.” <i>ERCIM News</i> 111 (2017) – Molnár Sándor Gyula	239
In memoriam	243
Szajbély Mihály: Búcsú Labádi Gergelytől	245

Molnár Sándor Gyula

Szegedi Tudományegyetem, Klebelsberg Könyvtár

sandor.molnar@ek.szte.hu

George Bruseker, László Kovács and Franco Niccolucci, eds. „Digital Humanities.” Special issue, *ERCIM News* 111 (2017 október). 64 oldal.
<https://ercim-news.ercim.eu/en111>

Az *ERCIM News* 2017. októberi tematikus száma hasznos olvasmány lehet a digitális bölcsészeti kutatások aktuális trendjei iránt érdeklődő közösségeknek. Az ERCIM rövidítés az European Research Consortium for Informatics and Mathematics [Informatikai és Matematikai Európai Kutatási Konzorcium] nevet takarja,¹ amely egy európai gyökerű, nemzetközi közösséget jelöl. A szervezetet 1989-ben alapították, jelenleg tizenöt vezető kutatóintézetet foglal magába Európa tizennégy különböző országából. Hazai vonatkozásban talán az MTA SZTAKI áll jellegében a legközelebb az ERCIM-hez, és a két szervezet egymással kapcsolatban is áll. Központja Franciaországban található, egy Nizzától 25 km-re található technológiai parkban, a Sophia Antipolisban. A település voltaképpen egy egyetemi campushoz, illetve egy kutatóintézeti parkhoz hasonlatos. Itt található többek között a W3C európai központja, és számos egyéb informatikával, elektronikával, biotechnológiával és gyógyszeriparral kapcsolatos kutatóintézet is. Magyarországon hasonló – talán kisebb és kevésbé összetett – központ a debreceni Science Park, illetve Szegeden, a fejlesztés alatt álló ELI Science Park. Az ERCIM célja előmozdítani az európai kutatóközösség együttműködését és kapcsolódásukat az európai ipari vállalatokhoz. Tevékenységéhez tartozik tudományos publikációk és hírlevelek kiadása, workshopok, szemináriumok és posztdoktori képzések szervezése, valamint olyan nagy volumenű európai pályázatok, mint például a HORIZON 2020 menedzselése.² Maga a folyóirat, az *ERCIM News* negyedévente jelenik meg, hozzávetőlegesen 6000 nyomtatott és roppant elegáns példányban, de online is elérhetőek a lapszámok. A lap archívuma visszamenőlegesen tartalmazza a korábban megjelent összes számot. A folyóiratra jellemző, hogy az egyes számok egy-egy adott témával kapcsolatos írásokat tartalmaznak. Ezek a tárgykörök széles spektrumot fednek le, technológiai és elméleti kérdéseket egyaránt bemutathatnak, mint például az önvezérlő járművek, vagy a tudományos adatok megosztásának és újrafelhasználásának lehetőségei. A 2017 októberében megjelent tematikus szám különösen érdekes számunkra, hiszen digitális bölcsészet tárgykörébe tartozó írásokat gyűjtött össze. Rövid (jellemzően egy-két oldalas), gyakran több szerző által jegyzett cikkekből épül fel a szám. Ilyen módon az írások inkább a híradás igényével, figyelemfelkeltő jelleggel, mintsem részletes projektismertetésként íródtak.

¹ European Research Consortium for Informatics and Mathematics, hozzáférés: 2018.01.15, <https://www.ercim.eu/>.

² HORIZON 2020: The EU Framework Programme for Research and Innovation, hozzáférés: 2018.01.15, <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/>.

A digitális bölcsészet témakört öt altémára bontották a szerkesztők, mi is e csoportosítást követve mutatjuk be a lapszámot. Az első alkategória a digitális források indexelésének és elemzésének kérdésköre. Ebben olvashatunk a Vatikáni Titkos Levéltár kéziratok gyűjteménye kapcsán a szövegfelismerési problémákról, illetve a KA3 nevet viselő projektről is, amelynek keretében szóban elhangzott szövegek automatikus feldolgozásának lehetőségeivel foglalkoznak. Tartalomelemzési szempontból izgalmas koncepció Ioana Manolescu cikke, amely a különböző sajtóorgánumban közölt állítások igazságtartalmának ellenőrzését, és ennek automatizálási lehetőségeit vizsgálja, amely különösen hasznos lehet az újságírók számára.

A második téma az információmenedzsment, illetve ennek stratégiai kérdései, melyben szövegekkel, illetve azok feldolgozásával kapcsolatos technikákat szemlélnek. A HumaReC-projekt technológiailag szövegátírási projekt, de egyfajta „folyamatos adatkiadási modellt” (*continuous data publishing*) vázol fel, mely a humán tudományok számára új típusú publikálási gyakorlattá válhat.

A harmadik tematikus egység a kutatásokat segítő infrastruktúra és eszközkészlet fejlesztéséről szól. Érdemes kiemelni a DIGILAB-ot mint az E-RIHS (European Research Infrastructure for Heritage Science)³ kezdeményezését, mely a kulturális örökség elektronikus feldolgozásával kapcsolatban hasznos eszköz lehet a jövőben. A DIGILAB célja, a feldolgozást segítő informatikai megoldásokat egy olyan platformba szervezni, mellyel a már meglévő adatbázisok tartalmát lehetne mélyebb szinten feldolgozni. Sajnos a cikk még nem mutat be új technikákat, a projekttel kapcsolatos konkrét szolgáltatások megjelenése majd csak az elkövetkezendő években várható. A negyedik témakör a háromdimenziós ábrázolásokkal, leképezésekkel foglalkozik. A bemutatott grafikai megoldások közül fontos említeni a középkori londoni Szent Pál-székesegyház digitális rekonstrukcióját, mely a hírhedt tűzvész előtti gótikus épületet mutatja be. A projekt célja az volt, hogy a napjainkra megsemmisült épületet minél részletesebben rekonstruálja digitálisan, a fennmaradt történeti források alapján.⁴ A cikk érdekes esettanulmány, de hozzá kell tenni, hogy technológiailag korszerűbb megoldásokat tartalmaznak a Pazirik Informatikai Kft. által készített termékek (rekonstrukciók és egyéb látványelemek) már hazai viszonylatban is. A Pazirik Kft. indulásakor történelmi 3D rekonstrukciókat készített, mára mindezt továbbgondolva mobil applikációkat, 3D nyomtatással készült „tapintható” múzeumpedagógiai eszközöket, valamint virtuális valóság alapú alkalmazásokat is fejlesztenek. Egy ezt követő rövid cikk („Culture 3D Cloud”) a háromdimenziós digitalizálás, és a modellalkotás folyamán fellépő megnövekedett hardverigény megoldására tesz javaslatot. Az ötödik tematikus egység az információvizualizáció és kommunikáció. Ebben a részben kerül bemutatásra a SZTAKI informatikai támogatásával működő Courage-projekt, amely a kelet-európai, volt szocialista országok területén lezajlott kulturális ellenállási törekvéseket gyűjti adatbázisba. Az események és a szereplők a *linked data* technológiát felhasználva az egymással kapcsolatban álló eseményeket szemantikus térbe helyezik.

³ European Research Infrastructure for Heritage Science, hozzáférés: 2018.01.15, <http://www.e-rihs.eu/>.

⁴ Virtual St Paul's Cathedral Project, North Carolina State University, hozzáférés: 2018.01.15, <https://vpccp.chass.ncsu.edu/>.

Az *ERCIM News* digitális bölcsészettel foglalkozó tematikus száma hűen ábrázolja e szakterület szerteágazó és sokrétű voltát. A lap és a cikkek tárgyalási módja alapvetően technológiai jellegű, de a bölcsészeti megközelítésű érdeklődő közönség számára is érdekes és főként informatív olvasmány lehet, hiszen számos olyan projekttel, módszerrel találkozhatunk benne, mely már akár a problémafelvetés szintjén is inspiráló és hasznos lehet.